

Japanese Kunst

Bunya Mingyo
Programma 1983

Presentatie onder auspiciën van Extra European Arts, Committee for the Promotion of the non-western Arts (Maison des Cultures du Monde, Parijs; Internationales Institut für Vergleichende Musikstudien und Dokumentation, Berlijn; Centro di Ricerca per il Teatro, Milaan; Associazione Teatri Emilia Romagna, Modena; Ateliers d'Ethnomusicologie de l'A.M.R., Genève; Commonwealth Institute, Londen; Haags Gemeentemuseum; Koninklijk Instituut voor de Tropen, Amsterdam; Holland Festival, Amsterdam).

BUNYA NINGYO

o.l.v. Moritaro HAMADA

speelt:

* Benkei op de brug

* Het huis van plezier van Kanzaki

De voorstelling zal worden begeleid met Nederlandse teksten

De groep bestaat uit:

Moritaro HAMADA

Gorokitchi HIGUCHI

Keisuke KAJIHARA

Chiteru KAZAMA

Hisao HOMMA

Sakai HONDA

Teruyo SASAKI

Den Haag, Diligentia: 1 (tv-opname), 2, 3, 4 juni, aanvang 20.15 uur

Nijmegen, Stadsschouwburg: 5 juni, aanvang 19.00 uur

Belangrijke onderdelen van het programma Japanse Kunst in het Holland Festival 1983 zijn mede mogelijk gemaakt door steun van het Prins Bernhard Fonds.

HET BUNYA-POPPENSPEL, VROEGER EN NU

Voor het Westerse publiek, zal het bunya-poppenspel, afkomstig van het eiland Sado, verrassend en misschien enigszins primitief overkomen. Toch bezit het vrijwel alle elementen van het meer geperfectioneerde bunraku-poppenspel: flitsende zwaarden, afgehakte hoofden, tranen, kortom alle kenmerken die de plattelandsbevolking van het toenmalige Japan begreep.

Het bunya-poppenspel werd ontwikkeld door Okamoto BUNYA, een musicus uit Kyoto uit de 17e eeuw, die het baseerde op oude, reeds bestaande vormen van ballades. Amada SAYOICHI, een blinde masseur, bracht het naar het eiland en tot het einde van de 19e eeuw was het **bunya-bushi** - zoals de officiële naam luidt - exclusief voorbehouden aan blinde vertellers. Dit feit én de betrekkelijk geïsoleerde ligging van het eiland Sado is er de oorzaak van dat het bunya-poppenspel als het meest oorspronkelijke van Japan wordt gezien.

Aanvankelijk werden de poppenspelen opgevoerd op een eenvoudig toneel vanachter een hangend gordijn. De spelen werden begeleid door **sekkyo-bushi**, een droevig melodisch verhaal dat zeer nauw aansloot bij de over het algemeen droevige Boeddhistische onderwerpen. Om de sombere sfeer te verluchten werd het spel halverwege onderbroken door een luchtig norama-poppenspel. Deze sekkyo- en norama-poppenspelen waren de belangrijkste vorm van amusement tijdens de schaarse religieuze feesten. Tussen deze festiviteiten in bezochten blinde vertellers de meer welvarende families op het eiland. Onder begeleiding van de shamisen brachten zij opwindende ballades, die waren gebaseerd op onderwerpen uit de Heike Monogatari, Japans klassieke oorlogskroniek uit de 13e eeuw. Langzaam maar zeker werd het bunya-poppenspel meer geperfectioneerd; het toneel werd uitgebreid en de poppen werden (mede onder invloed van andere vormen van poppenspel) mooier en makkelijker om mee te spelen. Bunya werd al gauw het meest populaire poppenspel. Hierdoor kwamen de andere poppenspelers voor de keuze zich aan het bunya-bushi aan te passen ofwel de grote kans te lopen te verdwijnen. Tegenwoordig bestaat er nog slechts een sekkyo-gezelschap (waarin norama is opgenomen) en zijn er zes bunya-gezelschappen actief in Japan, een daarvan is Bunya Ningyo.

Natuurlijk waren er in de 19e eeuw veel meer bunya-gezelschappen maar door de introductie van de meer levendige vertelkunst **naniwa-bushi** en de opkomst van andere vormen van amusement is het bunya-poppenspel in betekenis achteruit gegaan. Toch werd tot vóór de Tweede Wereldoorlog het bunya-poppenspel regelmatig opgevoerd. Tegenwoordig is deze achteruitgang vrijwel gestopt door een hernieuwde belangstelling voor de traditionele Japanse kunstvormen. Op het eiland Sado wordt het bunya-poppenspel op de middelbare school (als vak) onderwezen en wordt er veel in het buitenland opgetreden.

Achtergrond van de spelen

Veel van de bunya-spelen zijn gebaseerd op de **Heike Monogatari**, de grote middeleeuwse oorlogskroniek van de Taira- en Minamoto-clans die steeds meer macht kregen in Japan. Deze twee clans waren verre familie van de keizer, maar wisten zich van locale heersers en verdedigers op te werken tot militaire leiders en grootgrondbezitters. Eerst breidden zij hun macht onafhankelijk van elkaar uit, maar hierdoor kwamen zij al spoedig met elkaar in conflict. De Heike Monogatari werd waarschijnlijk reeds in de 13e eeuw geschreven. Trouwmoed, liefde en lange beschrijvingen van wapenuitrustingen en stambomen hebben door de eeuwen heen altijd zeer tot de verbeelding van het Japanse publiek gesproken. De Heike Monogatari wordt ook nog steeds in andere kunstvormen gebruikt, zoals het noh, bunraku, kabuki. Zelfs de Jesuïeten in de 16e eeuw maakten van dit verhaal in hun klassen gebruik. De Heike Monogatari is daarom het eerste Japanse literaire werkstuk, dat bekend raakte in het Westen.

HET BUNYA-POPPENSPEL, VROEGER EN NU

Voor het Westerse publiek, zal het bunya-poppenspel, afkomstig van het eiland Sado, verrassend en misschien enigszins primitief overkomen. Toch bezit het vrijwel alle elementen van het meer geperfectioneerde bunraku-poppenspel: flitsende zwaarden, afgehakte hoofden, tranen, kortom alle kenmerken die de plattelandsbevolking van het toenmalige Japan begreep.

Het bunya-poppenspel werd ontwikkeld door Okamoto BUNYA, een musicus uit Kyoto uit de 17e eeuw, die het baseerde op oude, reeds bestaande vormen van ballades. Amada SAYOICHI, een blinde masseur, bracht het naar het eiland en tot het einde van de 19e eeuw was het **bunya-bushi** - zoals de officiële naam luidt - exclusief voorbehouden aan blinde vertellers. Dit feit én de betrekkelijk geïsoleerde ligging van het eiland Sado is er de oorzaak van dat het bunya-poppenspel als het meest oorspronkelijke van Japan wordt gezien.

Aanvankelijk werden de poppenspelen opgevoerd op een eenvoudig toneel vanachter een hangend gordijn. De spelen werden begeleid door **sekkyo-bushi**, een droevig melodisch verhaal dat zeer nauw aansloot bij de over het algemeen droevige Boeddhistische onderwerpen. Om de sombere sfeer te verluchten werd het spel halverwege onderbroken door een luchtig norama-poppenspel. Deze sekkyo- en norama-poppenspelen waren de belangrijkste vorm van amusement tijdens de schaarse religieuze feesten. Tussen deze festiviteiten in bezochten blinde vertellers de meer welvarende families op het eiland. Onder begeleiding van de shamisen brachten zij opwindende ballades, die waren gebaseerd op onderwerpen uit de Heike Monogatari, Japans klassieke oorlogskroniek uit de 13e eeuw. Langzaam maar zeker werd het bunya-poppenspel meer geperfectioneerd; het toneel werd uitgebreid en de poppen werden (mede onder invloed van andere vormen van poppenspel) mooier en makkelijker om mee te spelen. Bunya werd al gauw het meest populaire poppenspel. Hierdoor kwamen de andere poppenspelers voor de keuze zich aan het bunya-bushi aan te passen ofwel de grote kans te lopen te verdwijnen. Tegenwoordig bestaat er nog slechts een sekkyo-gezelschap (waarin norama is opgenomen) en zijn er zes bunya-gezelschappen actief in Japan, een daarvan is Bunya Ningyo.

Natuurlijk waren er in de 19e eeuw veel meer bunya-gezelschappen maar door de introductie van de meer levendige vertelkunst **naniwa-bushi** en de opkomst van andere vormen van amusement is het bunya-poppenspel in betekenis achteruit gegaan. Toch werd tot vóór de Tweede Wereldoorlog het bunya-poppenspel regelmatig opgevoerd. Tegenwoordig is deze achteruitgang vrijwel gestopt door een hernieuwde belangstelling voor de traditionele Japanse kunstvormen. Op het eiland Sado wordt het bunya-poppenspel op de middelbare school (als vak) onderwezen en wordt er veel in het buitenland opgetreden.

Achtergrond van de spelen

Veel van de bunya-spelen zijn gebaseerd op de **Heike Monogatari**, de grote middeleeuwse oorlogskroniek van de Taira- en Minamoto-clans die steeds meer macht kregen in Japan. Deze twee clans waren verre familie van de keizer, maar wisten zich van locale heersers en verdedigers op te werken tot militaire leiders en grootgrondbezitters. Eerst breidden zij hun macht onafhankelijk van elkaar uit, maar hierdoor kwamen zij al spoedig met elkaar in conflict. De Heike Monogatari werd waarschijnlijk reeds in de 13e eeuw geschreven. Trouwmoed, liefde en lange beschrijvingen van wapenuitrustingen en stambomen hebben door de eeuwen heen altijd zeer tot de verbeelding van het Japanse publiek gesproken. De Heike Monogatari wordt ook nog steeds in andere kunstvormen gebruikt, zoals het noh, bunraku, kabuki. Zelfs de Jesuïeten in de 16e eeuw maakten van dit verhaal in hun klassen gebruik. De Heike Monogatari is daarom het eerste Japanse literaire werkstuk, dat bekend raakte in het Westen.